

Konstitutionsutskottets yttrande

1981/82: 14 y

över proposition 1981/82: 144 om ändringar i sjukförsäkringen m. m.

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet har beslutat inhämta konstitutionsutskottets yttrande över förslaget i proposition 1981/82: 144 om karenstid vid arbetsskada mot bakgrunden av att Sverige är anslutet till ILO-konventionen nr 121 om förmåner vid yrkesskada.

I den aktuella propositionen föreslås att ett system med två dagar utan ersättning (karensdagar) vid varje sjukdomsfall införs i sjukpenningförsäkringen.

Detta avses också omfatta ersättningen vid arbetsskada vilket motiveras på följande sätt:

Om sjukpenningen i arbetsskadefallen inte skall påverkas av karensreglerna måste försäkringskassorna göra en prövning av frågan om skadan är en arbetsskada även för de kortvariga fallen och inte som nu bara för de fall där arbetsförmågan kvarstår även efter samordningstidens utgång. En sådan prövning skulle medföra en stor administrativ belastning för försäkringsadministrationen. Fördelarna med samordningen mellan sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna skulle gå förlorade. För att undvika att prövning skall behöva ske av det stora antal anmälda arbetsskadefall som avslutas inom samordningstiden bör därför ingen ändring göras för samordningstiden. Detta får då till följd att bestämmelserna om karensdagar – liksom under perioden 1955–1967 – också kommer att gälla arbetsskada. Jag vill erinra om att riksdagen har hemställt om en översyn av arbetsskadeförsäkringen (SfU 1981/82: 2, rskr 22). Jag avser att senare ta upp frågan om direktiv för en sådan översyn men vill redan nu påpeka som en naturlig uppgift för översynen att finna en smidig lösning på det här berörda samordningsproblemet.

När det gäller arbetsskada har Sverige med verkan från 1970 ratificerat den av internationella arbetsorganisationen (ILO) år 1964 antagna konventionen (nr 121) angående förmån vid yrkesskada. Enligt konventionstexten (återgiven i prop. 1969: 15) artikel 9 jämfört med artikel 6 skall kontantförmån utgå så länge följderna av det inträffade skadefallet består. Kontantförmånen behöver dock inte utges för de tre första dagarna om vissa förutsättningar är uppfyllda, nämligen om medlems lagstiftning vid tidpunkten för konventionens ikraftträdande innehåller föreskrifter om karenstider och medlemmen i de rapporter rörande tillämpningen som medlemmen skall lämna intygar att skälen till undantaget fortbestår. Vidare öppnar konventionen viss möjlighet för medlemsstat med otillräckligt utvecklade ekonomiska resurser och sjukvårdsanordningar att begagna sig av de temporära undantag som vissa av konventionsartiklarna medger.

Detta skall i så fall ske genom en särskild till ratifikationshandlingen fogad förklaring. Inget av de nu återgivna undantagen är tillämpliga för Sverige. Konventionen kan enligt artikel 34 sägas upp efter tio år. Sker inte uppsägning löper en ny tioårsperiod. För Sveriges del kan konventionen inte uppsägas förrän 1990.

ILO-konventionen omnämns inte i propositionen.

Sverige har tidigare vid ett tillfälle avvikit från nämnda konvention. Det gällde den vid 1975/76 års riksmöte antagna lagen om arbetsskadeförsäkring. Enligt konventionen skall rätt till livränta vid yrkesskada tillkomma förutom den skadade dels änka, dels änklings som till följd av handikapp inte kan försörja sig, dels sådana barn till den avlidne som för sitt uppehälle varit beroende av denne.

Lagen om arbetsskadeförsäkring medger inte livränta till änklings eller frånskild man. I den aktuella propositionen (1975/76: 197) återgavs reglerna i ILO-konventionen men frågan om avsteg från denna togs inte särskilt upp under departementschefens överväganden. I detta fall motiverades avskaffandet av skyddet för änklings och frånskild man bl. a. med att det endast rörde sig om ett fåtal änklingspensioner och att någon ny sådan inte tillkommit på flera år. Dessutom framhölls att frågorna om hur ett efterlevandeskydd som är neutralt i förhållande till kön närmare skulle utformas borde bli föremål för fortsatta mera ingående överväganden.

Avsteget från ILO-konventionen föranledde en förfrågan till Sverige 1978. Sverige besvarade förfrågan 1981 i samband med den redovisning som konventionsländerna regelbundet med vissa års mellanrum lämnar.

Utskottet gör följande överväganden.

Utskottet förutsätter att frågan om den folkrättsliga innebörden av att Sverige lagstiftar på ett sätt som avviker mot en konvention kommer att behandlas av utrikesutskottet som liksom konstitutionsutskottet fått ärendet för yttrande. Utskottet går därför inte in på denna fråga.

I regeringens kompetens att styra riket (1 kap. 6 § regeringsformen) ingår uppgiften att företräda riket i internationella sammanhang. Denna rätt är emellertid i vissa hänseenden begränsad. Av intresse i förevarande fall är 10 kap. 2 § regeringsformen som innehåller undantag från regeringens rätt att ingå internationella överenskommelser. Således krävs riksdagens godkännande av överenskommelser som förutsätter lagstiftning och eljest om överenskommelsen är av större vikt. Motsvarande bestämmelser gäller för uppsägning av en internationell överenskommelse (10 kap. 4 § RF).

Vår författning innehåller till skillnad från vissa andra länders inte några regler om att internationella överenskommelser direkt införlivas i den interna rätten eller om förbud mot lagstiftning som avviker mot en sådan överenskommelse. Ej heller föreligger någon skyldighet att genom lagstiftning uppnå överensstämmelse med en konvention. I Sverige tillämpas i stället den ordningen att först om särskilda internrättsliga föreskrifter

meddelas blir bestämmelserna i en konvention tillämpliga. Det finns således inte något hinder i grundlag mot att anta den i proposition 1981/82: 144 föreslagna lagändringen såvitt avser ersättningssystemet vid arbetsskada.

Beträffande en konvention som har antagits av riksdagen erfordras som nyss framgått att riksdagen godkänner en eventuell uppsägning. I konsekvens härmed bör enligt utskottets mening en proposition med förslag till en lagändring som innebär avvikelse från en sådan konvention innehålla en redovisning härom. I förevarande fall har emellertid frågan uppmärksamats under utskottsbehandlingen och riksdagen får alltså ta ställning till lämpligheten av regeringsförslaget såvitt avser nämnda avvikelse.

Stockholm den 15 april 1982

På konstitutionsutskottets vägnar

BERTIL FISKESJÖ

Närvarande: Bertil Fiskesjö (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Torkel Lindahl (fp), Olle Svensson (s), Yngve Nyquist (s), Wivi-Anne Cederqvist (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Bengt Kindbom (c), Daniel Tarschys (fp), Kerstin Nilsson (s), Britta Hammarbacken (c), Sture Thun (s), Jan Prytz (m) och Lahja Exner (s).

